

Рекомендовано
на засіданні кафедри
історії та мовознавства _____

протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри історії та мовознавства
_____ Близнюк Л.М.
(підпис) (П.І.Б)

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ «НАУКОВИЙ ДИСКУРС В УКРАЇНСЬКОМУ АКАДЕМІЧНОМУ ПИСЬМІ»

2025-2026 навч. р.р.

аспіранти II-го року навчання

освітній рівень третій (доктор філософії)
галузь знань 12-інформаційні технології

Спеціальності:

126 Інформаційні системи та технології

Час та аудиторія проведення занять: згідно з розкладом - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор:

Близнюк Леся Миколаївна (кандидат філологічних наук, доцент)

Контакт: +38 (057) 730-19-79, e-mail: mega.les@ukr.net

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.40-14.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 3 поверх, 323 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Харків

ЧОМУ ЦЕЙ КУРС Є ВАЖЛИВИМ ?

Академічна мова й мовлення має значення далеко за межами академічної сфери. Вона забезпечує середовище для обміну інформацією та розвитку, слугуючи життєво важливим інструментом для співпраці та інтелектуального розвитку.

Побудова добрих стосунків, заохочення інклюзивності та різноманітності в академічній спільноті, підтримка розвитку критичного мислення – все це цілковито залежить від академічної розмови, вміння оперувати мовою, зокрема, українською, в науковому та професійному середовищі.

Крім того, це дає можливість почути кожную точку зору, дозволяючи людям з різним досвідом брати участь у розмові, вести змістовні дискусії, укладати наукову документацію, вміти розпізнавати наукові тексти та, дотримуючись норм академічної доброчесності, компілювати їх. Це може призвести до кращого розуміння різних точок зору і життєвого досвіду, що, зрештою, сприятиме створенню більш різноманітного і справедливого академічного середовища.

Якісне володіння українською академічною мовою є надзвичайно важливим, оскільки це сприяє покращенню ефективності співпраці та інтелектуальному зростанню, розширюючи колективні знання всіх сторін. Завдяки критичному науковому мисленню науковці та здобувачі можуть перевірити власні припущення та упередження, що призводить до кращого розуміння та нових академічних знань.

Курс призначений для ознайомлення аспірантів (докторів філософії) з предметом і правилами української академічної мови, визначенні її місця в сучасному навчально-науковому просторі, формування навичок академічної культури та академічної грамотності, необхідних для успішного провадження науково-дослідницької та науково-навчальної роботи в університеті.

Курс «Академічна українська мова» має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності:

Навчально-пізнавальну компетентність: випрацювання власного стилю створення писемних академічних текстів українською мовою (анотацій, тез, статей, дисертації) на основі розширення свого лексичного запасу завдяки академічній і науковій лексиці, зокрема синонімам та синонімічним структурам, які дають змогу уникнути повторів;

Ціннісно-сміслову компетентність: збагачення свого мовлення загальноновживаними в науковому спілкуванні мовними кліше, покликаними структурувати текст, вводити цитати, посилання та приклади, маркувати свої думки, етично критикувати висловлене іншими, урізноманітнити й зробити оригінальним свій науковий продукт;

Аналітичну компетентність: удосконалити вміння логічно та критично мислити, аналізувати і синтезувати інформацію, аналізувати й реферувати україномовні та іноземні джерела за фахом;

Загальнокультурну компетентність: сприяти випрацюванню звички в аспірантів дотримуватися норм української літературної мови, професійної етики та академічної доброчесності.

РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ З КУРСУ «АКАДЕМІЧНА УКРАЇНСЬКА МОВА» Є:

- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проєктів українською та іноземною мовами.
- Застосовування сучасних інструментів і технологій пошуку, оброблення та аналізу інформації;
- Вміння вільно користуватися спеціальною науковою термінологією;

- Здатність аналітично опрацьовувати інформацію наукового джерела;
- Вміння здійснювати композиційно-змістовий аналіз наукового джерела;
- Здатність грамотно будувати науковий текст, створювати власне наукове повідомлення;
- Перевіряти власну роботу на наявність академічного плагіату .

Викладач-лектор буде готовий надати будь-яку допомогу з деяких найбільш складних аспектів курсу вказаною вище електронною поштою та особисто – у робочий час.

ОГЛЯД КУРСУ

Опис дисципліни:
Кредитів ECTS – 3

Курс «Академічна українська мова» вивчається у третьому семестрі другого року навчання денної та заочної форми в аспірантурі.

Курс складається з одного практичного заняття на тиждень.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить:

для денної та вечірньої форми навчання – 24/66
для заочної форми навчання – 24/66

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1 заняття. Основні засади академічного письма. Розвиток української наукової мови на сучасному етапі.

2 заняття. Сучасне поняття академічної грамотності та його структура.

3 заняття. Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.

4 заняття. Основні етапи утворення академічного тексту. Теоретичні відомості.

5 заняття. Академічний текст: організація та технології роботи.

6 заняття. Моделі академічного тексту.

7 заняття. Основні категорії та види академічного тексту

8 заняття. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки

9 заняття. Науковий текст: тези. Робота з джерелами: цитування, посилання

10 заняття. Науковий текст: правила та вимоги при написанні статей. Сучасні наукові фахові видання.

11 заняття. Публікаційна активність. Дослідницька стаття.

12 заняття. Мова і стиль академічного тексту.

САМОСТІЙНА РОБОТА. ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми
1	Академічне письмо як один із різновидів наукового (академічного) спілкування.
2	Теоретико-методологічне підґрунтя академічного письма. Правила дотримання академічної доброчесності та заходи щодо попередження й виявлення плагіату
3	Основні категорії академічного тексту. Основні властивості наукового знання. Моделювання наукового знання
4	Стадії породження академічного тексту. Цілісно-композиційне мислення автора тексту
5	Наукова теорія. Функції наукової теорії. Методологія наукового знання
6	Різновиди компресії академічного тексту. Конспектування. Реферування. Тезування. Анотування
7	Структура академічного тексту. Способи і засоби досягнення точності, послідовності, зрозумілості.
8	Рамкові й ситуативні мовні кліше в академічному тексті. Основні функції й характеристики вступу академічного тексту
9	Академічний текст як об'єкт редагування. Основні (дотекстовий / текстовий) підходи до редагування академічного тексту.
10	Психологічні засади редагування академічного тексту. Факт в академічному тексті. Перевірка фактичного матеріалу
11	Феномен тесто-стильової компетентності
12	Логічні засади редагування академічного тексту. Прийоми, що допомагають перевірити правильність логічних зв'язків.
13	Редагування дотекстових одиниць (словосполучень і речень) крізь призму семантичної валентності (сполучуваності).
14	Граматичні мовні засоби в академічному тексті. Редагування дотекстових одиниць (словосполучень і речень) крізь призму граматичної валентності (сполучуваності)
15	Вибір нормативних граматичних форм для створення академічного

	тексту
16	Усунення пунктуаційних недоліків.
17	Диференціація есе за функціональним призначенням (академічне / неакадемічне), змістовим наповненням (філософське, літературнохудожнє, лінгвістичне, педагогічне, математичне і т. ін.), типом мовлення (опис, розповідь, міркування, доказ)
18	Різновиди засобів зв'язку між компонентами ССЦ
19	Етапи організації процесу академічного письма (написання есе).
20	Основні композиційні елементи академічного есе
21	Композиція й архітектоніка академічного есе.
22	Аналіз академічного есе крізь призму дотримання психологічних, логічних та мовностилістичних засад створення академічного тексту.
23	Переказ, перефразування, компіляція і плагіат.
24	Наукова дискусія. Доведення / спростування актуалізованих тверджень
25	Функціонально-сміслові форми академічного тексту

РЕСУРСИ КУРСУ

Інформація про курс розміщена на сайті Університету, в розділі «Факультети» - «Навчально-науковий центр гуманітарної освіти», - кафедра історії та мовознавства: bliznnuk@kart.edu.ua , включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу) та у Банку силабусів.

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДО КУРСУ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.

2. Бойко Р.В., Фролов М. О. Без компіляцій і плагіату! Бюлетень ВАК України. К., 2008. № 12. С. 11–13.
3. Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей. Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. К.: Вид.-полігр. центр «Київський університет», 2014. № 1 (1). С. 37–43.
4. Вихованець І.Р. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди/ Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К.: Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
5. Дикань С.А. Плагіат в освіті: походження, причини та шляхи подолання. Безпека життєдіяльності: всеукр. наук.-попул. журн. К., 2007. № 5. С. 16–20.
6. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. Дух і літера. Спец. вип. «Університетська автономія». К., 2008. № 19. С. 93–102.
7. Локайчук С. М., Приймачок О. І. Фахова українська мова та академічна риторика : методичні рекомендації / Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет філології та журналістики, кафедра історії та культури української мови, кафедра української мови. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2023. 71 с.
8. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови. К., 2021. 426 с.
9. Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи. К., 2020. 336 с.
10. Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І.О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. – К., 2015. – Вип. 11. – С. 100–106.
11. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. К., 2016. 61 с.

Допоміжна

1. Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. – Миколаїв : НУК, 2022. – 116 с.
2. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : Ірина Насмінчук, Лариса Громик. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://surl.li/jhtp>
4. Партико В.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації. К.. 2020. 232 с.
5. Поліщук Л. О., Гайдукевич К. А. Академічна культура закладів вищої освіти України. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2023. № 2. С. 28–35
6. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньокультурному просторі університету : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с.
7. Семенов О. М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 216 с.
8. Якість вищої освіти: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей ; НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

ФОРМА КОНТРОЛЮ:

диференційний залік на підставі виконання усно-письмової роботи за варіантами.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ:

- 1.Академічна доброчесність та академічний плагіат.
- 2.Правила оформлення наукового дослідження (магістерської роботи) в Європі та Україні.
- 3.Мотиваційний лист. Правила укладання.
- 4.Рекомендаційний лист. Правила укладання..
- 5.Правила оформлення бібліографії та посилань на джерела інформації (в Європі та Україні).
- 6.Термінологічний глосарій за фахом.
- 7.Написання анотації до магістерської роботи.
- 8.Письмова та усна презентація науково-проектної роботи.
- 9.Академічна доброчесність та академічний плагіат.
- 10.Правила оформлення наукового дослідження (магістерської роботи) в Європі та Україні.
- 11.Поняття термінологічного глосарію за фахом.
- 12.Написання анотації до магістерської роботи.
- 13.Письмова та усна презентація науково-проектної роботи.
14. Стилiстичні вимоги до оформлення тексту дослідження.
- 15.Типові недоліки в оформленні академічної наукової роботи
- 16.Редагування перекладеного академічного тексту.
- 17.Лексичні, граматичні та пунктуаційні особливості письмового академічного мовлення
- 18.Сучасні вимоги до написання й оформлення дисертаційної роботи, анотації.
- 19.Наукова стаття – самостійний жанр академічної комунікації.
- .20.Культура академічного рецензування

ПРАВИЛА ОЦІНЮВАННЯ:

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) аспіранта, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	<u>Відмінно</u> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Оцінка формується шляхом накопичення аспірантами балів за наступні види роботи й активності:

- відвідування лекцій (бали нараховуються в залежності від кількості відвідуваних занять, максимальна сума становить 10 балів; у разі пропуску більше, ніж 50% занять, бали не нараховуються);

- наявність і повнота конспекту і вправ, що виносяться на самостійний розгляд (максимальна сума балів – 20);

- участь в обговореннях, усних опитуваннях, доповнення повідомлень і доповідей, індивідуальних завдань (максимальна кількість балів – 60 (залежно від загального рівня активності, залученості, якості відповідей і виконання завдань упродовж семестра).

Залікову оцінку аспірант отримує залежно від кількості правильних усних та письмових відповідей на запитання та завдання в залікових білетах: 3 питання, з яких 1-ше – усне, 2-ге та 3-тє – практичні. Максимальна оцінка – 20 балів за кожен достатньо повну й правильну усну відповідь; по 15 балів – за повні й правильні наступні 2 письмові відповіді, що в сумі дає 40 балів за залік.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи аспіранти можуть консультуватися з викладачами та з іншими аспірантами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином.

ІНТЕГРАЦІЯ АСПІРАНТІВ ІЗ ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів та аспірантів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного

транспорті створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням:

bliznuk@kart.edu.ua